

دانشنامه فلسفه استنفورد (۵۱)

نقد کانت بر متافیزیک

میشل گریر
ترجمه داود میرزایی

- سرشناسه: گریر، میشل، ۱۹۶۰-م. Grier, Michelle
- عنوان و نام پدیدآور: نقد کانت بر متافیزیک/ میشل گریر؛ ترجمه داود میرزایی.
- مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۴.
- مشخصات ظاهری: ۸۴ ص.
- فروست: دانشنامه فلسفه استنفورد؛ ۵۱/ دیر مجموعه مسعود علیا.
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۸-۲۲۳-۶
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
- یادداشت: کتاب حاضر ترجمه یکی از مقالات اینترنتی دانشنامه فلسفه
- استنفورد تحت عنوان Kant's Critique of Metaphysics The Stanford Encyclopedia of Philosophy Michelle Grier است.
- یادداشت: واژه‌نامه.
- یادداشت: کتابنامه.
- یادداشت: نمایه.
- موضوع: کانت، ایمانوئل، ۱۷۲۴-۱۸۰۴ م. — دیدگاه درباره مابعدالطبیعه
- موضوع: مابعدالطبیعه
- شناسه افزوده: میرزایی، داود، ۱۳۶۱-، مترجم
- شناسه افزوده: علیا، مسعود، ۱۳۵۴-
- رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ک ۴ م ۲۷۹۹ B
- رده‌بندی دیویی: ۱۹۳
- شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۷۷۱۴۶

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Kant's Critique of Metaphysics
The Stanford Encyclopedia of Philosophy
Michelle Grier, Apr 10, 2012

این مجموعه با کسب اجازه از گردانندگان دانشنامه
فلسفه استنفورد (SEP) منتشر می‌شود.

انتشارات قنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۱۱۱، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

دانشنامه فلسفه استنفورد (۵۱)

دبیر مجموعه: مسعود علیا

نقد کانت بر متافیزیک

میشل گریر

ترجمه داود میرزایی

چاپ اول

۱۶۵۰ نسخه

۱۳۹۴

چاپ پُرمان

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۶ - ۲۲۳ - ۲۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 600 - 278 - 223 - 6

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۵۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار دبیر مجموعه.....	۷
درآمد.....	۱۱
۱. ملاحظات مقدماتی: رد وجودشناسی (متافیزیک عام)، و تحلیل استعلایی.....	۱۳
۲. رد متافیزیک خاص: و دیالکتیک استعلایی.....	۱۷
۳. نفس و روان‌شناسی عقلی.....	۲۹
۴. جهان و کیهان‌شناسی عقلی.....	۳۹
۵. خدا و الهیات عقلی.....	۵۳
۶. عقل و پیوست دیالکتیک استعلایی.....	۶۷
کتابنامه.....	۷۳
واژه‌نامه انگلیسی به فارسی.....	۷۹
نمایه.....	۸۱

پیشگفتار دبیر مجموعه

بسیاری از کسانی که در ایران به نحوی از انحا کار فلسفی می‌کنند و با فضای مجازی اینترنت نیز بیگانه نیستند نام *دانشنامه فلسفه استنفورد*^۱ را شنیده‌اند و چه بسا از این مجموعه کم‌نظیر بهره نیز برده باشند. این دانشنامه حاصل طرح نیکویی است که اجرای آن در سال ۱۹۹۵ در دانشگاه استنفورد آغاز شد و همچنان ادامه دارد. به لطف کمک‌هایی که گردانندگان این مجموعه از آن‌ها برخوردار شده‌اند، متن کامل تمامی مقالات این دانشنامه در اینترنت به رایگان و به آسان‌ترین شکل در دسترس خوانندگان علاقه‌مند قرار گرفته است.

نگاهی به ساختار و مندرجات مقاله‌ها و مرور کارنامه نویسندگان آن‌ها، که عموماً در حیطه کار خویش صاحب نام و تألیفات درخور اعتنا هستند، گواهی می‌دهد که با مجموعه‌ای خواندنی مواجهیم، مجموعه‌ای که غالباً مدخل‌های مناسبی برای ورود به گستره‌های متنوع تأمل فلسفی به دست می‌دهد. به این اعتبار، می‌توان به جرئت گفت کسی که می‌خواهد اولین بار با مسئله یا مبحثی در فلسفه آشنا شود، یکی از گزینه‌های راهگشایی که پیش رو دارد این است که ابتدا به سراغ مدخل یا مدخل‌های مربوط به آن در این دانشنامه برود.

دانشنامه فلسفه استنفورد (به سرپرستی دکتر ادوارد ن. زالتا)^۲

1. *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (SEP)

2. Edward N. Zalta

افزون بر این که پیوندی فراگیر میان فضای دانشگاهی و عرصه عمومی برقرار کرده، ویژگی‌های درخور توجه دیگری هم دارد. حجم بسیاری از مقاله‌های این دانشنامه چشمگیر است. ظاهراً دست نویسندگان در شرح و بسط کثیری از موضوعات و مباحث باز بوده است. دیگر این که در کنار مدخل‌های نام آشنا گاه به موضوعات و مسائل کم و بیش بدیعی پرداخته شده است که شاید در نظر اول ورودشان به دانشنامه‌ای فلسفی غریب بنماید و در عین حال خواننده را به بازاندیشی درباره دامنۀ تفکر فلسفی و نسبت آن با زیست‌جهان خویش فراخواند. کتابنامه‌های مندرج در پایان مقاله‌ها نیز، که معمولاً به دقت تدوین شده‌اند، یکی از محسنات این دانشنامه است که به‌ویژه به کار دانشجویان و محققانی می‌آید که می‌خواهند در زمینه‌ای خاص پژوهش کنند. این را هم نباید از نظر دور داشت که خاستگاه این دانشنامه به هیچ روی موجب نشده است که متفکران و مباحث فلسفه قاره‌ای نادیده گرفته شوند.

انتشار تدریجی این دانشنامه به زبان فارسی و فراهم کردن امکان مواجهه شمار هرچه بیشتری از خوانندگان علاقه‌مند با آن، چه بسا استمرار همان غایتی باشد که مورد نظر بنیان این طرح بوده است. بر این اساس، در گام نخست انتخابی اولیه از میان مدخل‌های پرشماری که در دانشنامه آمده است صورت گرفته و کار ترجمه آن‌ها به سعی مترجمانی که با این طرح همکاری دارند به تدریج پیش می‌رود. ترجمه کل دانشنامه البته غایتی بلندپروازانه است، به‌ویژه با توجه به این که هنوز همه مقاله‌های آن به نگارش درنیامده‌اند. با این حال، تلاش بر این است که، در صورت فراهم بودن شرایط، انتشار این مجموعه استمرار پیدا کند و به سرنوشت مجموعه‌هایی دچار نیاید که آغازی چشمگیر داشته‌اند ولی دولتشان چندان پاینده نبوده است.

روال غالب این است که هر کدام از مدخل‌ها در یک مجلد منتشر شود، اما در مواردی که حجم یک مدخل از حداقل لازم برای این که به

هیئت مجلدی مستقل منتشر شود کمتر باشد، آن مدخل همراه با مدخل دیگری که با آن قرابت موضوعی دارد انتشار می‌یابد. به درخواست دکتر زالتا، نسخهٔ اساس ترجمه‌ها آخرین ویراستی خواهد بود که در بخش آرشیو دانشنامه درج شده است، و همین امر در چاپ‌های مجدد ترجمه‌ها مینا قرار خواهد گرفت. در مرحلهٔ ویرایش، تمامی ترجمه‌ها سطر به سطر با متن انگلیسی مقابله خواهند شد تا عیار کار درخور این مجموعه باشد. در این میان تلاش می‌شود توازن شایسته‌ای میان احترام به سبک و زبان هر مترجم از یک سو و اقتضائات مجموعه از سوی دیگر به دست آید. طرح انتشار این مجموعه شاید فردی بوده باشد، اما اجرا و اتمام آن البته کاری جمعی است و با تلاش مشترک و همراهی دوستانی میسر می‌شود که به این کار دل می‌سپارند. افزون بر ترجمانی که در این طرح همکاری می‌کنند، سپاسگزار دیگرانی هستم که مساعدتشان پشتوانهٔ اجرای شایستهٔ آن است. به‌ویژه از آقای دکتر زالتا و سایر گردانندگان دانشنامه قدردانی می‌کنم که اجازه دادند مجموعه حاضر به زبان فارسی منتشر شود. همچنین، باید یاد کنم از آقای امیر حسین زادگان، مدیر انتشارات ققنوس، که زمینهٔ اجرای طرح را فراهم کردند؛ آقای دکتر سید نصرالله موسویان، که یاری بی‌دریغشان برای این مجموعه بسیار مغتنم بوده است؛ آقای احمد تهوری، مدیر روابط عمومی انتشارات، که در تسهیل ارتباطات نقش مؤثری داشته‌اند؛ و آقای جهانگیر ملک‌محمدی و یکایک همکاران ایشان در بخش فنی انتشارات، که می‌کوشند این مجموعه با شکل و شمایلی درخور منتشر شود.

مسعود علیا

زمستان ۱۳۹۲

[درآمد]

چگونه قضایای ترکیبی پیشین^۱ امکان‌پذیر هستند؟ این پرسش غالباً چارچوب پژوهش‌های کانت در نقد عقل محض^۲ تلقی شده است. او در پاسخ به این پرسش مناسب دید که آن را به سه بخش تقسیم کند: (۱) چگونه قضایای ترکیبی پیشین در ریاضیات امکان‌پذیرند؟ (۲) چگونه قضایای ترکیبی پیشین در علم طبیعی ممکن‌اند؟ و سرانجام (۳) چگونه قضایای ترکیبی پیشین در متافیزیک امکان‌پذیرند؟ کانت به نحو نظام‌مند به هر یک از این سه پرسش پاسخ می‌دهد. پاسخ پرسش اول به نحو کلی در مبحث حسیات استعلایی^۳ و آموزه ذهنی بودن^۴ استعلایی مکان و زمان یافت می‌شود. کانت به پرسش دوم در مبحث تحلیل استعلایی^۵ پاسخ می‌دهد. یعنی در جایی که به دنبال نشان دادن نقش ضروری مقولات^۶ در

1. *synthetic a priori propositions*

2. *Critique of Pure Reason* (frt. Edition: 1781; scd. Edition: 1787)

3. Transcendental Aesthetic

4. ideality

5. Transcendental Analytic

6. categories

ممکن ساختن شناخت^۱ و تجربه است. پاسخ پرسش سوم، که نتیجه‌ای بسیار سراسر است، در مبحث دیالکتیک استعلایی^۲ آمده است: قضایای ترکیبی پیشینی که مشخصه متافیزیک اند واقعاً به هیچ وجه امکان‌پذیر نیستند. به عبارت دیگر، متافیزیک ذاتاً دیالکتیکی است. در نتیجه، نقد عقل محض کانت هم به دلیل آنچه رد می‌کند شهرت دارد هم به دلیل چیزی که از آن دفاع می‌کند. لذا، کانت در مبحث دیالکتیک شاخه‌های اصلی متافیزیک عقل‌گرایانه و سنتی را مطمح نظر قرار می‌دهد: روان‌شناسی عقلی، کیهان‌شناسی عقلی و الهیات عقلی. او بر آن است تا خطاهایی را که برای هر یک از این حوزه‌ها مشکل‌ساز شده است آشکار سازد.